

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Trismegistus Doctrinæ Christianæ Tertio Continuatus,
Seu Brevis Expositio Sciendorum De Ultima Voluntate
Hominis Christiani In Spiritualibus, Atque Temporalibus,
Methodo Morali-Theologica concinnata, ...**

Mayr, Cherubinus

Salisburgi, [ca. 1735]

Caput II. De Hæredum Institutione, & substitutione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42295

extraneum, communis Sententia asserit talia bona, secuta Professione, ad dies vitæ Religiosi Professi remanere penes Monasterium, si aliàs domini capax sit; post mortem tamen talis Religiosi esse restituenda hæredi. Bartolus *ad Auth. si qua mulier. num. 10.* Abbas *ad cap. In presentia, de probat. num. 58. & seq.* Veruntamen P. Schmier *l. cit. cap. 1. num. 116.* tenet oppositum; quia nisi Novitius aliud exprimat, censetur eo modo testari velle, quo alius, ut scilicet hæres institutus statim capiat hæreditatem, quamprimùm testator desinet esse dominus.

CAPUT II.

De Hæredum Institutione, & substitutione.

§. I.

Expositio Doctrinæ Christianæ.

Punctum I. *Quid, & quotuplex sit Hæres?*

161 **R**ESOL. I. *Hæres in genere dicitur illa persona, quæ in universum Jus defuncti vel ex testamento, & dispositione testatoris, vel ab intestato, & dispositione Legis succedit: ut colligitur ex l. 59. & 62. ff. de R. J. Talis in omni testamen-*

mento debet institui, unus, vel plures, ex §. 4. *Inst. de hæred. instit.* sub quacunque verborum formula, l. 15. *C. de testam.* purè, vel conditionatè, ex §. 9. *Inst. § l. 6. ac seqq. ff. de hæred. instit.*

RESOL. II. Hæres ex testamento alius 162 est *necessarius*, alius *voluntarius*. Hæredes *necessarii* olim generatim dicebantur illi, qui in testamento scripti, nolentes volentes debebant adire hæreditatem: & isti subdividebantur in *necessarios suos*, & *necessarios non suos*. *Necessarii sui* erant, qui immediatè existebant in patria potestate Defuncti tempore mortis, utpote filii, filiæque, ac in horum defectu nepotes, neptésque. *Necessarii non sui* erant mancipia, seu servi, qui hoc ipso, quòd à Domino scripti fuerint hæredes, consequentur libertatem, sed cum onere adeundi hæreditatem, ut, cum bona hæreditaria fuerint postea subhastata, id in servum, non in dominum redundaret. Hæredes *Voluntarii*, seu *Extranei* erant cæteri omnes, etiam liberi emancipati, imò & non emancipati, in casu hæreditatis maternæ. §. 3. *Instit. de hæred. qualit.*

RESOL. III. Hodierno Jure per Hære- 163 des *necessarios* intelliguntur omnes & soli illi, qui in testamento, saltem quoad Legitimam, necessariò debent hæredes institui, vel

vel exhæredari. Quòd si jam tales sint, ut in paterna potestate testatoris sint constituti, velut liberi non emancipati, & illis præmortuis nepotes, dicuntur *Hæredes necessarii sui*; si autem sint extra patriam testatoris potestatem, veluti liberi emancipati, & deficientibus descendantibus ascendentibus, dicuntur *Hæredes necessarii non sui*. *Hæredes Voluntarii* verò, seu *Extranei*, dicuntur omnes illi, qui in testamento hæredes institui necessario non debent; quales, ut videbimus, sunt omnes, exceptis descendantibus, & ascendentibus.

Punctum II. *Quinam possint, & non possint esse Hæredes?*

164 RESOL. I. Regula communis est, quòd illi omnes possint designari hæredes, qui degunt in vivis, neque de Jure positivo facti sunt hæreditatis accipiendæ incapaces. Et quidem non solum personæ singulares, sed etiam in communi, v. g. pauperes, orphani &c. l. 46. § 49. C. de Episcop. & Cleric. Civitates, & municipia, l. 12. C. de hæred. instit. Oratoria, Hospitalia, Monasteria, Conventus, & Congregationes utriusque sexûs Regularium, arg. ll. citt. & Concilii Trident. sess. 25, cap. 3. de Regular. nisi sit exceptio specialis, ut in eodem cap. de Ordine FF. Minorum. Quin etiam hæres institui potest DEUS, & Coelites, l. 1.

l. 1. §. 5. ff. ad L. Falcid. quibus relicta impendenda sunt in DEI cultum, Sanctorum venerationem, alimenta pauperum &c.

RESOL. II. De Jure Civili hæreditatis 165
simpliciter incapaces sunt I. Deportati, *l. 1. C. de hered. instit.* II. Liberi perduellium, *l. 5. §. 1. C. ad L. Juliam Majest.* III. Damnati ad ultimum supplicium, *l. 29. ff. de Pœnis.* IV. Damnati ad metalla, & ad triremes, *l. 3. ff. de his, quæ pro non scriptis &c.* V. Qui occidit testatorem, *l. 7. §. penult. ff. de bonis damnat.* VI. Hæretici non tolerati, & apostatæ à fide Christiana, *auth. Credentes, C. de heret. & l. 3. C. de apostat.* Demum VII. Universi illi, qui ob delictum prohibiti sunt testari, de quibus *cap. præc. §. 3. Punct. 3.* actum est.

RESOL. III. Eodem Jure hæreditatis 166
secundum quid incapaces sunt I. Filii, & filix naturales, utpote qui, extante prole legitima, solum possunt hæredes à patre scribi in uncia, *l. 2. C. de natural. liber.* deficiente autem prole legitima, etiam possunt scribi hæredes ex affe, *Novell. 89. cap. 12.* II. Filii spurii, seu geniti ex thoro damnato, qui nequeunt à parentibus institui hæredes, sicut nec ab intestato succedunt, *authent. Licet. C. de natural. liber.* Attamen avus nepotem spurium ex filio legitimo natum, aut ex filio spurio legitimè genitum,
NON

non prohibetur instituere, secundum Theologos communiter; cuius rationem dat Haunold *tract. 6. cap. 5. num. 276.* quia hæc pœna solum infligitur illi, qui deliquit, & respectu cuius deliquit; atqui in primo casu avus omninò non deliquit, in altero deliquit quidem respectu filii, at non respectu nepotis: Ergò in neutro casu prohibetur nepotem scribere hæredem. Excipe, si natus sit ex filio incestuoso, hoc est, nato ex matrimonio inito inter consanguineos, vel affines intra gradum prohibitum, absque dispensatione; hic enim prohibetur etiam ab avo institui, *l. 6. C. de incest. nupt.*

167 RESOL. IV. De Jure Canonico hæreditatis simpliciter incapaces sunt I. Percussores, ac hostiles persecutores Cardinalium, *cap. ult. de pœn. in 6.* II. Fratres Minores, juxta *Clem. Exivi. §. Quia igitur. de V. S.* ubi ratio additur; *Quia in successione transit non solum usus rei, sed & dominium suo tempore in hæredes; Fratres autem præfati nihil sibi in speciali acquirere, vel eorum Ordini possunt, etiam in communi.* Unde hæc constitutio solos illos FF. Minores concernit, qui regulam purè, & sinè dispensatione profitentur, ideòque vi altissimæ paupertatis omnis omninò domini tam in communi, quàm in particulari incapaces existunt, uti sunt Fratres

tres Minores de Observantia, & Capucini, per Tridentinum *cit. Sess. 25. de Regular. cap. 3.*
III. Religiosi Professi, & Coadjutores formati Societatis Jesu; inter quos, & alios Religiosos, bona immobilia in communi possidentes, hoc vertit discrimen, juxta Layman *cit. lib. 3. tract. 5. cap. 5.* & Haunold. *cit. à num. 281.* quòd priores nec pro se, nec eorum intuitu Collegia, vel Domus Societatis, possint hæredes institui, juxta *p. 6. Constit. cap. 2. §. 12.* quamvis ipsa Collegia, & Domus, etiam Professæ, sint hæreditatis capaces; ast posteriores possint etiam immediatè hæredes institui, per *l. ult. §. 1. Cod. de Episc. & Cleric.* sic tamen, ut cum domini rerum in particulari incapaces sint, eorum nomine Monasteriũ succedat; quod etiam, ignorante vel invito Religioso, hæreditatem adire potest, ipse verò non nisi ex Prælati, aut Monasterii licentia, *arg. cap. si Religiosus 27. de elect. in 6.*

Punctum III. *Quinam igitur defacto sint necessarii Hæredes ex testamento?*

RESOL. I. Hæredes necessarii ex testamento sunt I. omnes *liberi legitimi & sui testatoris*, sive filii, sive filia; si enim liberi in proximo gradu, & patria potestate constituti, neque instituuntur, neque nominatim exhæredentur, testamentum ex *princ. Inst. de exhæredat. liber.* est penitus inutile, ita
L ut

ut nemo ex eo testamento hæres esse possit. Equidem de Jure veteri poterant filiæ à parentibus, imò & filii à Matre, & ascendentibus maternis, salvò testamento, præteriri, absque exhæredatione expressa: solùmque poterat testamentum illud in priore casu per remedium possessionis bonorum contra tabulas, in posteriore per querelam inofficiosi testamenti à liberis præteritis infirmari; ast de Jure novo communior Sententia apud Haunoldum *cap. 7. num. 383. §. 84.* afferit testamentum in utroque casu esse ipso Jure nullum, saltem si ipsi non fuerit inserta præteritionis causa; nam de primo habetur textus expressus in *§. 5. Inst. de exhæredat. lib.* De altero etiam sat clarus textus habetur in *Novell. 115. cap. 3.* ubi decernitur, non licere penitèns Patri vel Matri, aut avo vel avia, proavo vel proavia, suum filium, vel filiam, vel ceteros liberos præterire, aut exhæredes facere in suo testamento (extra scilicet ingratitude causas ibi recensas) & paulò infra: Si autem hæc observata non fuerint, nullum exhæredatis liberis præjudicium generari, sed quantum ad institutionem hæredum pertinet, testamento evacuato ad parentum hæreditatem liberos tanquam ab intestato ex æqua parte pervenire &c. Excipiunt DD. frequentius casum, quò Filius, vel Filia hæreditati paternæ renunciavit. (quam renuntiationem, saltèm si fuerit jurata,

rata,

rata, etiam apud filias valere, si non de Jure Civili stricto, certè ex æquitate, docet praxis hodierna) tunc enim sinè vitio nullitatis in testamento sive paterno, sive materno, præteriri potest, cum neque succedat ab intestato; uti pluribus *citt. P. Schmier d. c. 1. num. 162.*

RESOL. II. Hæredes quoque necessarii ¹⁶⁹ ex testamento sunt II. *liberi legitimi* per subsequens Matrimonium; hi enim jus suitatis consequuntur per *Nov. 12. cap. ult.* ac pari jure cum filiis legitime natis habentur, per *Nov. 89. cap. 8. in pr.* Idem est de legitimatis per Rescriptum Principis, si tempore legitimationis nulli extiterint liberi legitimi, vel in Rescripto de jure suitatis mentio facta fuerit. *Schmier l. c. num. 142.*

RESOL. III. Quamvis aliud fuerit de ¹⁷⁰ Jure veteri; tamen de Jure novo etiam III. *liberi emancipati* (quales in Germania censentur, postquam Matrimonium inièrunt) sunt Hæredes necessario instituendi, vel exhæredandi; ità ut aliter testamentum sit ipso Jure nullum. Ità post Molinam, & alios à se citatos *Haunold. num. 394.* Tum quia Imperator in *præcit. §. 5. Inst. de exhæredat. lib.* postquam retulit Jus antiquum, Jus novum declarans ait se velle: *ut omnes sive sui, sive emancipati sint, vel hæredes instituantur, vel nominatim exhæredentur*: Ergò sicut nullum est

L 2

re-

testamentum, præteritis liberis suis, ita & præteritis liberis emancipatis. Tum quia in *cit. Novell. 115.* nullum planè fit discrimen inter liberos suos, & emancipatos; ut adeò in ordine ad hunc effectum liberi emancipati pro non-emancipatis habeantur.

171 RESOL. IV. Sunt etiam Hæredes necessarii ex testamento IV. *liberi adoptivi*; Jure antiquo quidem indiscriminatim omnes; Jure noviori autem soli adoptati ab Ascendentium aliquo, si adoptio usque ad mortem adoptantis duraverit. *L. penult. Cod. de adopt.* Circa arrogatos Jus antiquum mansisse in vigore, ait Schmier *cit. num. 140.* sed Haunold negat eos præteritos posse nullum dicere testamentum, sed solum consequi quartam partem bonorum arrogatoris, ex *Constitut. D. Pii.* Vide eum *num. 398.* V. *Liberi posthumi, ex l. 3. ff. de injusto rupto.* idque verum est tam de posthumis naturaliter, quàm juridicè talibus, seu post testamentum conditum natis, aut adoptatis. Schmier *num. 144.* Interim posthumis præteritis, testamentum non est statim ab initio nullum, sed rumpitur agnatione posthumi, si is non moriatur ante testatorem, per *§. 1. Instit. de exhered. lib.* VI. Etiam *Nepotes, Neptes, Pronepotes, & Proneptes,* aliique *descendentes* cujuscunque gradûs, ex filio præmortuo geniti; nam hi omnes per *§. 5. Inst. de exhered. lib.*

lib. 1. ult. Cod. de liberis præterit. Novell. 115. cap. 3. & Nov. 118. cap. 1. cum liberis primi gradûs, pro casu prædecessionis eorum, coæquantur.

RESOL. V. In defectu Descendentium 172
 tantum Hæredes necessarii ex testamento,
 VII. sunt proximi *Ascendentes* testatoris; ita
 ut aliter factum testamentum, vel sit ipso
 Jure nullum, vel saltem propositâ ab illis
 querelâ inofficiosi rescindibile. Esse ipso
 Jure nullum, contendit quidem Haunold,
 favente Reiffenstuel, ex verbis *Novell. 115. cit. cap. 4.* ubi postquam dixerat: *Sancimus non licere liberis parentes suos præterire, aut quolibet modo à rebus suis, in quibus habent testandi licentiam, eos omninò alienos facere, nisi causas, quas enumeravimus, specialiter in suis testamentis nominaverint, vel descripserint.* Infra §. 9. subjungitur: *Si autem hæc omnia non fuerint observata, nullam vim hujusmodi testamentum, quantum ad institutionem hæredum habere sancimus, sed rescisso testamento, eis, qui ab intestato ad hæreditatem Defuncti vocantur, res ejus dari disponimus.* Verum ex hoc ipso verbo rescisso concludit P. Schmier *d. cap. 1. num. 176.* testamentum non esse ipso Jure nullum, sed tantum rescindi, non ex toto, sed quoad solam hæredis institutionem, salvis legatis, & aliis capitulis, ut ibi additur. Dixi: *In defectu Descendentium tan-*

tum; nam talibus existentibus, Ascendentes nullo modo sunt heredes necessarii, per clarum textum in *cit. Nov. 118. cap. 1.* ubi Ascendentes à successione per extantes Descendentes penitus excluduntur. Unde *Novella 115. præcitata* debet intelligi de casu, quò nulli extant Descendentes; sic enim Jura Juribus conciliantur.

Punctum IV. An ergò fratres, & sorores, item conjuges ad invicem, non sint Heredes necessarii?

173 RESOL. I. De Jure communi regulariter fratres, & sorores liberè possunt in testamento præteriri, siue adsint consanguinei de linea Descendentium, vel Ascendentium, siue non; quia nulla lex ad aliquid eis relinquendum adstringit, ut contra Nicol. Hertium, & P. Pichler ex receptissima sententia concludit, & demonstrat Clariss. D. P. Böckn *l. cit. num. 53.* Unicus in Jure excipitur casus, quò quis instituisset personam turpem, id est, infamiâ Juris, vel facti laborantem, ut sunt meretrices, concubinarij, mimi, lenones, filij Presbyterorum, adulterini, incestuosi, &c. tunc enim fratribus, ac sororibus consanguineis, id est, ex eodem Patre cum testatore genitis, siue eandem, siue diversam matrem habentibus (non autem uterinis tantum) in testamento prætermisissis, competit actio ad rumpendum testamentum per querelam
in-

inofficiosi, per l. 27. C. de inoff. testam. Quòd si tamen in tali testamento fratribus, & sororibus esset relicta sua legitima, deberent esse contenti, nec possent dictum testamentum quoquo modo impugnare.

RESOL. II. Conjuges sibi invicem non 174
sunt Hæredes necessarii ex testamento; cùm nullum de hoc Jus extet, imò illi regulariter sibi invicem neque succedunt ab intestato, nisi post omnes agnatos, & cognatos. In casu tamen, quò conjux superstes alteri de Jure succederet quoad portionem aliquam ab intestato, si fuerit in testamento prætermisus, potest illam petere ab hærede instituto, vel conditione ex lege, vel extraordinaria bonorum possessione, ut opinatur Manzius, & post ipsum Schmier, & Haunold.

Punctum V. *Quantum itaque Hæredibus necessariis sit relinquendum in testamento?*

RESOL. I. Certum est, nullum testa- 175
torem teneri hæredes suos necessarios in tota sua substantia instituere, neque in toto illo, quod illi consecuti fuissent ab intestato; nimis quippe durum foret, testatori omnem liberam tollere potestatem, etiam de aliis post mortem bene merendi. Unde satisfacit, si illis portionem à Jure definitam, quæ propterea vocatur *Legitima*, reliquerit; quò præstito, poterit de reli-

qua substantia liberè disponere, eamque aliis sive titulò hæredis, sive legati, sive fideicommissi, aut donationis mortis causâ relinquere, salvo hæredibus Jure falcidiæ, aut Trebellianicæ, de quibus infra.

176 RESOL. II. Jure noviore, Legitima respectu liberorum est triens, seu tertia pars totius hæreditatis relictæ, si sint pauciores, quàm quinque: sin verò sint quinque, aut ultra, est semis, seu dimidia pars bonorum, quæ deductis ære alieno & expensis funeris, habituri fuissent simul, si successissent ab intestato. Ità sublato Jure antiquo, in quo quadrans fuerat generaliter determinatus. *Novell. 18. cap. 1. & Authent. Novissima, Cod. de inofficios. testam.* Inde vulgares illi versiculi:

*Quatuor, aut infra dant natis Jura trientem;
Semissem verò dant natis quinque, vel ultra:
Arbitrium sequitur substantia cætera Patris.*

177 RESOL. III. Etiam Nepotibus, quorum parentes jam sunt mortui, debetur legitima, ita quidem, ut si cum filiis testatoris seu ut vocant, *Tibiis*, id est, patruis suis concurrant, tunc præfati nepotes, sive multi sint, sive pauci, non plus acquirant, quàm accepisset eorum Pater, quem repræsentant; adeoque non possunt cum filiis ad computandam legitimam plus augere numerum, quàm

quàm auxisset eorum Pater. Si verò soli Nepotes existant, tunc vel ex diversis filiis aut filiabus, vel ex uno tantùm filio vel filia præmorta testatoris? Si ex diversis, non faciunt majorem numerum, quantum ad legitimam, quàm fecissent eorum parentes; nam etiam ab intestato tunc succederent in stirpes, & non in capita: si verò ex uno eodémque, tunc quia succedunt in capita, & in propria persona, faciunt numerum, capiuntque legitimam, ac si essent veri filii testatoris. Haunold *num. 499.*

RESOL. IV. Si sint plures liberi, sed unus aut aliqui eorum non succedant, puta vel quia sunt justè exhæredati, vel quia incapaces facti v. g. per ingressum in Religionem successionis incapacem, aut per renuntiationem, aut per repudiationem hæreditatis, aut per statutum; tunc isti probabilius non computantur in numero ad augendam, vel minuendam legitimam aliis, qui succedunt, sed habentur pro non extantibus vel mortuis. Ideoque si liberi sint quinque, & unus illorum exhæredatus, legitima non est semis, sed triens, ac si solùm essent quatuor. Schmier *num. 225.* & in re Haunold *num. 493.* ubi tamen quoad renuntiationem advertendum, quòd si hæres necessarius renuntiet hæreditati, eò quòd portionem suam jam acceperit in vita testa-

toris, non habeatur pro mortuo, sed debeat nihilominus titulo hæredis in legitima institui, non ut de novo aliquid accipiat, sed ut jam acceptum in legitimam computetur. Quòd si illud acceptum fuerit minus legitimâ, potest institutus agere ad complementum legitimæ, non verò testamentum dicere nullum, vel per querelam inofficiosi impugnare. Reiffenst. *loc. cit. num. 454.*

179 RESOL. V. Etiam filiorum adoptivorum, & deficientibus Descendentibus, Parentum aliorumve Ascendentium, legitima est triens, & quidem universaliter, quia plures Parentes respectu unius testatoris, quàm quatuor, nunquam erunt. Colligitur ex clausula finali *cit. Novellæ 18.* ubi dicitur, id quod de liberis constitutum est, in omnibus personis observandum esse, *in quibus ab initio antiquæ quartæ ratio de inofficioso lege decreta est*; atqui tam filii adoptivi, quàm Parentes in defectu descendantium, nisi quarta eis relicta fuerit, habebant querelam inofficiosi: ergò. Hic tamen ex Fachineo, Tuscho, Berlichio, Reiffenstuel *num. 450.* & aliis advertendum, per *trientem*, ubi agitur de legitima Parentum, non semper intelligi tertiam partem totius hæreditatis, sed solùm tunc, quando nulli extant fratres aut sorores germani, vel extantes à
te-

testatore fuerunt præteriti; si autem hi simul cum parentibus fuerint instituti, legitima Parentum solùm esset tertia pars illius portionis hæreditariæ, quam accepissent ab intestato: consequenter cum ab intestato unà cum extantibus fratribus ac sororibus germanis solùm successissent æqualiter in capita, legitima Parentum foret solùm tertia pars illius portionis, sibi ex æquali divisione cum fratribus & sororibus obvenientis.

Punctum VI. *An testator licitè uni ex suis liberis majorem hereditatis portionem assignet, quàm alteri; & quid de collatione bonorum?*

RESOL. I. Salvâ semel legitimâ, & singulis illius portionibus, sicut potest testator in reliqua bonorum suorum parte licitè aliquem extraneum hæredem scribere, aut legatarium, vel fideicommissarium, sive donatarium; ità etiam, & à fortiori poterit de illa in favorem unius ex liberis licitè disponere, vel totam, vel majorem, quàm alius, portionem ejus eidem assignandò; dummodo non faciat ex odio vel passione in alios. Communis; & patet ex l. 8. Cod. de inoff. testam. ubi dicitur: *Parentibus arbitrium dividende hereditatis inter liberos adimendum non est.*

RESOL. II. Collatio bonorum nihil aliud est, quàm illatio lucri, à vivo parente

te profecti, in communem hæreditatem, facienda à liberis succedentibus post mortem parentis, ut æqualis bonorum divisio inter hæredes fieri queat. Olim in sola successione ab intestato moris erat; Jure verò novo Authenticarum ac Novellarum etiam ad liberos ex testamento suis Parentibus succedentes fuit extensa, nisi Parens testator contrarium expressè statuerit, significandò, se nolle, ut aliquid à liberis in hæreditatem conferatur, sed relinquere illis ut prælegata; prout habetur præsertim in *Novell. 18. cap. 6.*

182 RESOL. III. Conferendum est omne, & solum lucrum liberorum, ab eo parente, cui succeditur, adhuc vivo profectum, per *l. 17. §. 19. C. de collat.* Unde sola dos profectitia, & donatio propter nuptias, quas pater filia, vel filio sibi succedenti constituit, conferenda est, non item ea, quæ à matre provenit, nisi quando filia matri succedit: Multò minùs tenetur filius conferre bona adventitia, quorum proprietas omni jure ad ipsum pertinet, neque bona castrensia, aut quasi castrensia, per *l. 3. §. 15. ff. eod. tit.* Et ideo etiam à collatione libera sunt omnia à filio ex Clericatu, artibus liberalibus, officio Aulico, Notariatu &c. comparata; imò & sumptus studiorum, artiumque mechanicarum ad-

di-

discendarum : nec non impensæ factæ ad visitationes Provinciarum , Primitias, installationem in Beneficio. Idem censet. Haunold *num.* 580. de donationibus simplicibus filio à parente factis, nisi alter filius debeat conferre donationes propter nuptias, vel filia dotem. Vestimenta tamen, & ornamenta nuptialia, quæque à parentibus in liberos ad instruendam, vel sublevandam œconomiam data sunt : sicut & illud patrimonium, quod pater dedit filio ad ingressum Religionis, vel susceptionem SS. Ordinum, cum se habeat instar dotis, conferenda sunt. Schmier *n.* 142.

Punctum VII. *Qualiter Legitima Hæredibus necessariis sit relinquenda?*

RESOL. I. Legitima debet Hæredibus 183 necessariis relinqui titulô institutionis, seu hæredis, adeò, ut, si uni alio titulo, v. g. legati, fideicommissi &c. relinqueretur, is testamentum quoad hæredis institutionem posset dicere nullum, *arg. §. 5. Inst. de exhæred. lib.* Potest tamen ipsis pro legitima res certa, vel certa pars assignari, dummodo portionem Legibus debitam attingat; & si non attingat, potest Hæres necessarius agere ad supplementum legitimæ, juxta *§. 3. Inst. de inoff. test. & Novell. 115. cap. 3.*

RESOL. II. Est quoque Legitima Hæ- 184 redibus necessariis relinquenda absque omni
ni

ni onere, gravamine, & conditione odiosa, secundum communem DD. cui favet l. 32. C. de inoff. testam. ex qua tamen colligitur, quòd si contrarium contingeret, testamentum non posset per querelam inofficiosi impugnari, sed conditio, seu onus haberetur pro non adjecto. Nec obest, quòd l. fin. ff. de condit. instit. etiam hæres suus dicatur posse institui sub conditione potestativa; hoc enim intelligendum respectivè ad eam portionem hæreditatis, quæ legitimam excedit. Schmier cap. 1. n. 287.

Punctum VIII. *Quid sit Exhæredatio, & qualiter, ac quas ob causas facienda?*

185 RESOL. I. Exhæredatio est actus, quò personæ, aliàs necessariò instituendæ, ob commissam ingratitude causam à successionem excluduntur. Quæ, ut valeat, debet I. exprimi nomen, aut agnomen Exhæredati, aut æquivalens demonstratio poni. II. Debet esse exclusio à totali, & non tantum partiali hæreditate. III. Debet fieri ex certa scientia, & consultò. IV. Facienda est ex causa quadam ingratitude, in *Novell. 115. cap. 3.* expressa, quarum quatuordecim ibi enumerantur pro exhæredatione liberorum, & *cap. seq.* octo pro exhæredatione parentum, statim recensendæ. V. Illa causa nominatim inserenda est

est testamento, & ab hærede scripto probanda.

RESOL. II. Causæ ingratitude, ob 186
quas parentes suos liberos exhæredare possunt, à Justiniano in *d. Novell. 115. cap. 3.* enumerantur quatuordecim sequentes. I. Injunctio violenta manuum. II. Injuria quælibet gravior, etiam verbalis. III. Si vitæ parentum struxerint insidias. IV. Si eos capitalis criminis accusaverint. V. Aut per delationem grave damnum ipsis intulerint. VI. Si parentem ab hoste captum, cum potuissent, non redemerint. VII. Aut carceri inclusum fidejussione liberare noluerint; quod tamen ad solos filios pertinet, non ad filias. VIII. Si parentis furiosi curam non habuerint. IX. Si cum noverca, vel patris concubina se carnaliter filius miscuerit. X. Si parentes testari prohibuerit. XI. Si se mimis, vel XII. maleficis, parentibus invitis, junxerit. XIII. Si ad hæreticos desciverit. XIV. Si filia vitam meretriciam infra annum 25. duxerit. Quas omnes memoriæ jurandæ causâ his versibus intimamus:

Bis septem ex causis exheres filius esto;

I. Si patrem verbis, II. verberibusve gravet.

III. Nec redimat captum, IV. linguat si carcere clausum;

V. Presumat patrum si violare thorum.

VI.

VI. Si, *suprema pater ne prodat sensa, resistat;*

VII. *Aut curam amentis spernat habere patris.*

VIII. *Insidians vitæ IX. capitalis criminis actor;*

X. *Aut Delator opum damna pudenda ferens.*

XI. *Si mimos, XII. hominésque magos, XIII. sectámque sequatur;*

XIV. *Filia si Venerem luxuriosa colat.*

Porro octo causas, ex quibus vicissim licet liberis exhæredare parentes, per quatuor disticha, nullius explicationis indigentia, communicamus:

Ex octo licitum causis remove parentem:

I. *Presumat Nati si violare thorum.*

II. *Negligat amentem. III. Si dogmata falsa sequatur.*

IV. *Captivóque neget si malè fidus opem.*

V. *Insidias Nati vitæ si struxit iniquus.*

VI. *Aut matri innocuæ fata cruenta paret.*

VII. *Si sobolem genitor testandi pellat ab actu,*

VIII. *Deferat aut stricto Judicis ipse foro.*

An verò præter has dentur aliæ etiam causæ justæ, liberos, vel parentes respectivè exhæredandi,

Causidici certent quorum est decidere litem.

Punctum IX. *An Falcidia, & Trebellianica sit idem, ac legitima; vel, an saltem cum legitima singulariter detrabi possit à liberis testatoris?*

RE-

RESOL. I. *Falcidia*, & *Trebellianica* nul-187

lo modo sunt idem cum legitima liberorum; nam legitima competit solis Heredibus necessariis ex ipso Jure naturæ, ob summæ conjunctionis vinculum, & quasi identitatem cum testatore; at *Falcidia*, & *Trebellianica* est communis etiam Heredibus voluntariis, suamque originem habet ex Jure Civili, ob longè aliam rationem, scilicet, ne hæredibus scriptis, quos subin contingit legatis, donationibus mortis causâ, & fideicommissis, tum universalibus, tum particularibus nimium gravari, aditio hæreditatis ultra modum difficilis evadat. Itaque

RESOL. II. *Falcidia* (cujus nomen à C. 188 *Falcidio* Tribunoplebis, & Legis hujus Authore appellatum est) est quarta pars bonorum testatoris, quam, deducto ære alieno, & expensis funeralibus, permillum est hæredi instituto, nimis legatis gravato, detrahere §. 2. & 3. *Inst. de L. Falcid.* ubi per *legata* etiam fideicommissa particularia, & donationes mortis causâ intelliguntur. De Jure communi tamen potest testator detractionem *Falcidiæ* de legatis &c. expressè prohibere, &, si prohibet, locum non habet, per *Authent. Sed cum testator. C. ad L. Falcid. & Novell. 1. cap. 2.* quod etiam ad *Trebellianicam* extendendum volunt.

Molina, Petrus Waddingus, Hunnius, Haunold *num. 378.* & alii. Item, si hæres sit profanus, & legata sint ad causam piam, locum Falcidiæ non esse, textus rotundus est in *Authent. Similiter. Cod. e. t.* Secus est, quando etiam hæres est causa pia, ut latius videri potest apud Clariss. D. P. Böckn *hic num. 122. § seqq.* Demum, licet hæres sit causa pia, perdit jus deducendi Falcidiam, & tenetur solvere legata, & debita etiam ultra vires hæreditatis, si hæreditatem adiit, neglecta confectione inventarii; Trebellianicam tamen non amittit, teste Haunold *nam. 394.*

189 RESOL. III. *Trebellianica* (quæ à Trebelliano Senatusconsulto dicta est) pariter est quarta pars bonorum testatoris, quam deductis funeralibus, & ære alieno, de Jure potest hæres fideicommissio universali nimum gravatus, detrahere, per §. 7. *Inst. de fideicommiss. heredit.* & l. 3. *C. ad Sctum Trebell.* Inter Falcidiam, & Trebellianicam, licet in aliis fermè omnibus conveniant, hoc notabilis discriminis intimatur l. 91. ff. *ad L. Falcid.* quòd in quartam Falcidiæ solum computentur res, quas hæres capit Jure hæreditario, non autem, quas Jure legati, vel fideicommissi, vel implendæ conditionis causâ; At verò in quartam Trebellianicæ imputentur omnia, quæ hæredi

di quocunque Jure, sive hæreditario, sive alio cujuslibet nominis debentur. Unde Falcidia favorabilior est hæredi, quàm Trebellianica.

RESOL. IV. Si contingat, Hæredem ¹⁹⁰⁷ necessarium, cui legitima debetur, adeò gravari legatis, vel fideicommissis, aut donationibus mortis causâ, ut post deductam legitimam, ex suppositione solutionis illorum, sibi non remaneat quarta pars reliquæ substantiæ testatoris; potest is unâ cum legitima etiam quartam Falcidiæ, vel Trebellianicæ detrahere, Legatariis, aut Fideicommissariis ex massa post legitimam deductam residua solo dodrante restituto. Ità Canonistæ, & Legistæ orthodoxi ferè communiùs contra A catholicos simpliciter negantes, & Andream Gaill negantem solum circa legata purè, & sinè conditione relicta. Favet apertè Jus Cañonicum in *cap. Raynutius*, & *cap. Rainaldus, de testam.* ubi Pontifex confirmat, & approbat sententiam Judicis delegati, qui pronuntiaverat, legitimam restitutioni non fuisse subjectam, & insuper Trebellianicam detrahi potuisse. Et licèt in ea facti specie filius fuerit rogatus sub conditione hæreditatem restituere; Pontifex tamen in *citt. capp.* se in hoc non fundavit, sed in eo, quòd filius in legitima gravari non potuerit, ut

pote Jure naturæ debita; nec à Trebellianica excludi, cum eandem quilibet Extraneus, restitutione hæreditatis gravatus, deducere queat. Unde sic argumentari licet: quando eidem Personæ diversa Jura accidunt, illa est censenda jure duorum, quorum vices sustinet, arg. l. 3. ff. de adoptio. 1. atqui legitima, & falcidia vel Trebellianica accidunt liberis ex diversis Juribus, illa ex Jure naturali, ista ex Jure Civili: ergò utraq; debent gaudere. Favet etiam Jus Civile, dum l. 8. §. 14. ff. de inoffic. testam. decidit, quòd si filius fideicommissò gravatus, testamentum paternum tanquam inofficiosum impugnet, & succumbat, solam legitimam perdat, non autem Trebellianicam; quæ pœna inepta foret, nisi extra casum succumbentiæ, filius gravatus legitimam simul cum Trebellianica deducere posset. Accedit, quòd Trebellianica solùm detrahatur ex bonis, quæ sunt in hæreditate; legitima autem propriè non continetur in bonis hæreditatis, sed eam filius accipit jure proprio, ac in natura fundato, quasi æs alienum, ut uno ore clamant Juristæ.

191 Nec dicas I. Filio non deberi legitimam, nisi in quantum hæredi: consequenter æquè Jure hæreditario, ac Trebellianicam. Nam contrà est; quia esto Filius legitimam accipiat quà hæres, non tamen ex li-

libero iudicio defuncti, sed ex quadam obligatione naturæ, non quidem quoad istam quantitatem, attamen quoad substantiam. Deinde posset filius, acceptâ legitimâ, ab hæreditate abstinere, & sic non esse hæres in actu secundo.

Nec dicas II. Juxta *l. 159. ff. de R. J.* non posse eandem rem duobus titulis lucrativis acquiri: ideòque nec quartam titulò legitimæ simul, & Trebellianicæ. Nam negatur suppositum I. Quòd legitima accipiatur titulò lucrativò, cum sit per modum æris alieni. II. Quòd hic eadem quarta duobus titulis acquiratur; nam alia est quarta, vel potius (Jure novo) tertia legitimæ, alia est quarta Trebellianicæ, utraque alio ex titulo acquirenda.

Nec dicas III. quòd *l. 6. in princ. Cod. ad Sctum Trebell.* filius hæres, à testatore rogatus portionem hæreditatis paternæ fratribus suis restituere, jubeatur ex Sententia allegati Senatusconsulti, retentâ quartâ Trebellianicâ, *do*drantem illius portionis paternæ restituere; quòd non fieret, si etiam legitimam sibi reservaret; nam sic semisem solùm illius portionis restitueret, ut consideranti patebit.

Nam contrâ. Intentum Senatusconsulti non fuit, ut filius restituat *do*drantem totius portionis cumulatæ ante detractam

legitimam, sed restantis post eam detrahendam; nam alias Trebellianica potius fuisset nociva filio, quàm utilis, cùm legitima Trebellianicam ex Jure moderno totâ unciâ excedat.

192 RESOL. V. Si plures sint scripti hæredes finè certis partibus, & omnes legatis vel fideicommissis onerati, simul omnes detrahunt unam quartam, eamque inter se dividunt, *pr. Inst. de L. falcid.* At si solùm aliqui sint gravati, illi soli detrahunt quartam ex portione legatis aut fideicommissis gravata. Ex. gr. Titius & Sejus æquâs partibus sunt instituti hæredes in hæreditate 200. aureorum, Titius verò solus est damnatus ad solvendos pro legatis 100. aureos, qui forent integra hæreditatis ipsius portio, potest ab his deducere, sibi que retinere 25. aureos. Quòd si Titius omninò repudiet hæreditatem adeò gravatam, ea accrescit alteri hæredi non gravato, qui cùm etiam solutis legatis, adhuc retineat semissem totius hæreditatis, non est, cur ab eis solvendis deobligetur; ut patet ex *l. 87. §. 4. ff. ad L. falcid.*

Punctum X. *Quid si hæres necessarius, vel voluntarius instituat in re certa, v. g. in domo aut prædio testatoris, vel 1000. fl.?*

193 RESOL. I. Si unicus sit hæres institutus, non obstante ista modificatione, cen-
se-

setur hæres ex asse, & succedit in Jus universum testatoris, per *l. 1. §. 4. ff. de Hered. instit.* dummodo testator usus fuerit nomine *hæredis*; secùs enim illa res certa censetur velut legatum codicillò relictum. Quòd si testator expressè declaret, hæredem hunc debere illâ re certâ esse contentum, putant aliqui cum Haunoldo *num. 304.* testamentum non valere, sed hæredes ab intestato debere illam rem ùt legatum restituere hæredi instituto; sed Reiffenstuel *num. 425.* cum aliis reclamât, suffultus *cit. l. 1. §. 4. ff. de Hered. instit. & l. 74. ff. eod.* ex quibus constat, testatorem noluisse totam hæreditatem hæredi instituto relinquere, & tamen à Jure eidem adjudicatur; quia nempe *nemo potest in suo testamento cavere, ne leges in suo testamento locum habeant, ùt dicitur l. 55. ff. de legat. 1.*

RESOL. II. Si plures sint hæredes scripti in re certa sive æqualis, sive inæqualis 194
valoris, tunc singuli rem sibi assignatam accipiunt tanquam prælegatum, in reliquo æqualiter succedentes velut hæredes *ex asse*, *arg. l. 35. ff. de Hered. instit.* Si autem unus solùm vel plures sint instituti in re certa, alius verò vel alii indefinitè, aut in determinata parte, v. g. semisse hæreditatis, tunc videndum, an omnes hæredes sint *Extranei*, an verò unus aut plures eorum

heredes necessarii. Et in primo casu, illi in re certa instituti, habentur solum pro *Legatariis*, quò titulò capiunt rem sibi assignatam, reliquís in tota hæreditate æqualiter succedentibûs, textu clarò in *l. 13. Cod. de hered. instit.* In altero verò casu, illi in re certa instituti, rem sibi assignatam capiunt titulò *heredis*; quia cum sint hæredes necessarii, possent aliàs testamentum dicere nullum, velut in testamento præteriti, cuius oppositum statuitur expressè in *Novell. 115. cap. 5.* Communis cum *Reiffenst. num. 427. & seq.*

Punctum XI. *An valeat institutio, quæ alieno committitur arbitrio? E. g. Instituo heredem, quem Parochus meus nominaverit. Vel: Titius heres esto, si Sempronius voluerit.*

195 RESOL. I. Si institutio hoc modo fiat ad causas profanas, non valet. Ità expressè deciditur in *l. 32. ff. de hered. instit.* ubi etiam hæc ratio datur, quòd jura testatorum per se firma esse oporteat, non verò ex alieno arbitrio dependere.

196 RESOL. II. Si institutio eo modo fiat ad causas pias, valet, uti Jure Canonico cautum est *cap. cum tibi 13. de testam.* ubi Innocentius: *In secunda questione dicimus, quòd qui extremam voluntatem in alterius dispositionem committit, non videtur decedere intestatus.* Videatur de hoc latè *P. Haunold. cap. 5. Contrav.*

trov. §. ubi etiam observat, nè quidem de Jure Civili improbatam esse institutionem, in qua non ipsa substantia, sed solum electio certæ personæ ex pluribus à testatore designatis, alterius arbitrio committitur, v. g. *Instituo ex cognatis meis illum, quem Titius elegerit.*

Punctum XII. *An liceat Sempronio Cajum instituere sub ea conditione, si & ipse vicissim Sempronium pro hærede scripserit?*

RESOL. Talis institutio in Jure vocatur *captatoria*, eò quòd sit occasio fraudis committendæ, proindèque reprobatur à l. 70. ff. de hered. instit. ubi tamen additur, eam institutionem non esse censendam captatoriam, nec improbandam, quâ aliqui sinè conditione præfata, solius mutux affectionis gratiâ se invicem hæredes scribunt. Nec esset captatoria, si conditio reciprocx institutionis poneretur de præterito, v. g. *Instituo Titium hæredem, si ille me suum hæredem esse voluerit*; quia, cum hic requiratur, institutionem jam fuisse positam à Titio, nulla ponitur fraus eum illiciendi ad institutionem faciendam.

Punctum XIII. *Quid, & quotuplex sit substitutio?*

RESOL. I. Substitutio est *secundi hæredis in locum prioris institutio*; ubi per secundum intelliguntur quicumque non primus, 198

M §

etiam

etiam tertius, quartus, quintus, &c. Contingit enim aliquando, ut testatores provisionaliter in casum, quò hæres primus à se institutus, aut nolit, aut non possit esse hæres, ei alium hæredem substituunt.

199 RESOL. II. Substitutio in genere dividitur in *directam*, & *indirectam*, quæ etiam *fideicommissaria* appellatur. Directa est, quâ quis immediatè ab ipso testatore, absque alterius instituti ministerio, hæreditatem consequitur. Indirecta, quando directo hæredi, ejusque fidei committitur, ut hæreditatem tradat alteri; ut adeò hic non à testatore, sed ab hærede directo immediatè hæreditatem accipiat: ideòque *fideicommissaria* dicitur, & fit verbis obliquis, id est, obliquè ad substitutum directis, e.g. *Cajus hæres esto, quem rogo, ut, cùm morietur, hæreditatem meam Mevio restituat.*

200 RESOL. III. Substitutio directa est quintuplex, nempe *vulgaris*, *pupillaris*, *exemplaris*, *compendiosa*, & *reciproca*, quibus aliqui addunt sextam, nempe *militarem*. Vulgaris substitutio (inde dicta, quòd cuivis, & ab omnibus, aliàs à testando non impeditis, fieri queat) est secundi hæredis institutio in casum, quò primus hæres non erit hæres, vel quia non potest, & hic vocatur *casus impotentiae*: vel, quia non vult, qui dicitur *casus voluntatis*. Pupillaris substit-

stitutio est secundi hæredis institutio, collata in casum, quô suus hæres intra ætatem pupillarem decesserit. Exemplaris est secundi hæredis institutio, collata in casum, quô liberi ratione furiositatis, vel amentia nequeunt sibi condere testamentum. Compendiosa, quâ parentes suis liberis in casum, quô ex quacunque ratione, vel quocunque modo decesserint, hæredes substituunt; unde pro diversitate casuum hæc substitutio potest esse vel vulgaris, vel pupillaris, vel exemplaris. Reciproca est plurium personarum ad invicem substitutio. Militaris est substitutio à milite facta ex speciali privilegio. De his latè tractant Juristæ; nos paucissima delibabimus.

Punctum XIV. *Quid operetur substitutio vulgaris? Et quando expiret?*

RESOL. I. Generaliter operatur hoc, ²⁰¹ ut casu quo hæres institutus hæreditatem adire vel noluit, vel non potuit, in bonis testatoris non succedant hæredes ipsius instituti, sed substitutus, ut clarè habetur *l. un. §. 5. C. de caduc. tollend. ibi: hæreditatem, nisi fuerit adita, transmitti nec veteres concedebant, nec nos patimur.* Excipit tamen ibidem liberos ab ascendentibus hæredes institutos, qui sive sciverint, sive ignoraverint se hæredes scriptos, si decedant, *jure san-*

Sanguinis transmittunt hæreditatem sibi de-
relictam in suos descendentes, *arg. l. un. C. de his, qui ante apertas tabulas &c.* Et quòd hoc etiam de aliis, jus transmissionis, sive *jure suitatis*, sive *jure deliberandi* habentibus, verificetur, quatenùs, si hæreditatem non adièrint, eis non hæres substitutus, sed hæredes proprii transmissarii succedant, ex eisdem *LL.* concluditur. Excipiendus etiam hic est casus, quò hæres institutus proficetur Religionem successionis capacem; quia per *Novell. 123. cap. 37.* in favorem Monasterii omnia onera substitutionum sunt sublata. His Duarenus, Bartolus, Sichardus, Zasius, Haunoldus *tr. 7. cap. 1. num. 31.* addunt casum, quò hæres ab extraneo institutus est filiusfamilias; tunc enim, si iste repudiaverit hæreditatem, ipsius parentem, exclusò substitutò, ad hæreditatem admittendum volunt, favore *l. 8. §. 2. C. de bonis, que liberis &c.* & quia juxta *§. ult. Inst. de vulgar. substit.* quoad personas alieno juri subjectas, substitutio sub his verbis: *si hæres non erit, sic accipienda est: si neque ipse hæres erit, neque alium heredem fecerit*, uti filiusfamilias facit parentem, casu quo hæreditatem ipse repudiat.

202 RESOL. II. Substitutio vulgaris regulariter expirat, quamprimùm hæres institutus adit hæreditatem; quia tunc deficit

cic conditio ipsius, nempe, si primus hæres non erit hæres. Exceptio est I. Si hæres institutus sit pupillus, & post aditam hæreditatem ante annos pubertatis moriatur; tunc enim, quia substitutio vulgaris expressa continet tacitam pupillarem, ex communi DD. apud Reiffenstuel num. 564. substitutus vi substitutionis tacitæ pupillaris succedit; nisi mater instituti impuberis adhuc in vivis degat, quia hæc substituto præferenda esset, arg. l. 8. C. de Impuber. Exceptio est II. Si hæres post aditam hæreditatem, intra annum voluntatem Defuncti non implet; tunc enim lex instituto hæreditatem aufert, & substituto, si de implenda Defuncti voluntate cavet, applicat. *Authent. Hoc amplius. C. de fideicommiss.* Porro substitutio vulgaris etiam expirat morte instituti ante testatorem, quia tunc substitutio revocatur ad institutionem, & substitutus succedit testatori tanquam institutus. Item, si substitutus ante institutum, vel saltem ante aditam ab ipso hæreditatem moriatur.

Punctum XV. *Quid operetur, & quando expiret, substitutio pupillaris?*

RESOL. I. Substitutio pupillaris tres²⁰³ præcipuè habet effectus: I. Quòd vi illius substitutus succedat non tantum in bonis, seu hæreditate testatoris substituentis, sed etiam in bonis pupilli, cui substitutus est,

ua-

undecunque demum, sive à patre, sive à matre, sive aliunde acquisitis, si is ante pubertatem moriatur. Communis, & certa ex l. 10. §. 5. ff. de vulg. & pup. substit. II. Quòd substitutio pupillaris expressa contineat vulgarem tacitam, sicut Punct. præced. diximus è converso; ideòque sive post mortem testatoris filius impubes adiêrit hæreditatem, sive non, eo moriente ante annos pubertatis, substitutus capit hæreditatem paternam, in prima hypothese ex vi substitutionis pupillaris expressæ, in secunda ex vi vulgaris tacitæ. Reiffenstuel num. 576. cum communi, & fundatur in l. 4. ff. eod. III. Quòd substitutio pupillaris expressa excludat etiam matrem à successione impuberis, intra annos pubertatis decedentis. Sic clarè decisum in cap. si Pater. 1. de testam. in 6. ubi etiam ratio adjungitur: Quia licet filius testamento suo matrem portione jure naturæ debita privare non possit; Pater tamen in testamento, quod filio impuberi facit, potest: nam testamentum hujusmodi pupillare paternum, vel paterni pars potius est censendum. Similia habentur l. 8. §. 5. ff. de inoffic. testam. Dixi pupillaris expressa; quia pupillaris tacita, in vulgari comprehensa, matrem non excludit, ut ex num. præced. constat.

204 RESOL. II. Substitutio pupillaris expirat revocatione vel rescissione testamenti;
mor-

morte substituti ante pupillum, cui est substitutus; impubere emancipato, vel pubertatem adepto, dum adhuc vivit testator: in quo tamen casu, licet cesser substitutio pupillaris expressa, ita ut substitutus nequeat amplius succedere in bonis hæredis instituti; manet tamen adhuc juxta verioremententiam substitutio vulgaris tacita, cum effectu, ut si hæres institutus nolit adire hæreditatem, substitutus succedat in bonis testatoris substituents. Reiffenst. à n. 580.

Punctum XVI. *Quid operetur, & quando expiret substitutio exemplaris?*

RESOL. I. Substitutio exemplaris operatur eosdem pænè effectus, quos substitutio pupillaris, cum ad ejus exemplum, & similitudinem sit introducta, arg. l. 9. C. de impub. & aliis substit. Ubi tamen hoc speciale constitutum legimus, quòd parentes liberis mente captis non possint substituere, quoscunque voluerint, sed si mente captus habeat Descendentes, vel in horum defectu fratres sapientes, teneantur istos, vel aliquos, aut unum ex istis substituere; quod, quia masculinum comprehendit fœmineum, etiam ad sorores, siquæ essent sapientes, extendi cupit, atque ex decis. 802. Rotæ probat Card. de Luca citatus à P. Schmier num. 402. Amplius id aliqui ad matrem filij mente capti protrahunt, ut saltem

rem quoad legitimam ei substituenda sit, utpote magis propinqua, quam fratres. Sed ex hoc ipso alii inferunt, matrem substitui non debere; quia, cum Imperator, hujus majoris propinquitatis non ignorans, fratres solos nominaverit, matrem exclusisse censendus est. Ità Covarruv. *de testam. cap. 16. §. 6. num. 10.* Reiffenstuel *num. 589.* & alii.

206 RESOL. II. Substitutio exemplaris, præter casus omni substitutioni communes, expirat I. Quando ille, cui alius substitutus est, penitus liberatur ab amentia, §. 1. *Inst. de pupill.* II. Quando post substitutionem furioso nascuntur liberi. Ità DD. communiter.

Punctum XVII. *Quid de reliquis substitutionibus?*

207 RESOL. I. Quantum ad substitutionem *compendiosam*, attendi debet, an testator utatur verbis ad substitutum directè terminatis, an solùm obliquis, an verò communibus. Si primum, revera censendus est hæres à testatore substitutus: si secundum, communiter non censetur hæres, sed vel legatarius, vel fideicommissarius: si tertium, modò hoc, modò alterum dijudicandum ex circumstantiis; de quo latius Haunold *tract. 7. à num. 177.*

RESOL. II. In substitutione reciproca bene attendendum est ad qualitatem personarum, tam substituentium, quam substitutarum, ut possit discerni, an substitutio sit vulgaris, an pupillaris, an mixta, & tunc superiores regulæ sunt applicandæ.

RESOL. III. De substitutione militari hoc sciendum, quòd milites ex privilegio speciali possint hæredi à se instituto, quicumque ille sit, sive filius, sive extraneus, seu pubes, seu impubes, substituere directè, ac etiam ad tempus, quod sibi placuerit, per l. 41. ff. de testam. milit. De aliis vide Haunold. cit. num. 172. & seq.

RESOL. IV. Substitutio indirecta coincidit cum Fideicommissò, si formaliter, seu pro ipso actu ultimæ voluntatis Defuncti accipiatur, quo hæres fiduciarius gravatur hæreditatem totam, vel quandam ejus partem, vel rem certam alteri restituere; unde si hæres, directè & primò institutus, hæreditatem non adit, regulariter evanescit fideicommissum, nisi causa pia fuerit instituta. Sed cum de Fideicommissò sermo sit rediturus in cap. seq. hic à pluribus circa hanc materiam abstineo.

N

§. II.

§. II.

Praxis Confessariorum circa expositam Doctrinam.

CASUS I.

Nathanaël plurium liberorum jam emancipatorum, & partim Religioso, partim conjugali statui devinctorum parens, cum recogitasset, illos jam aliunde habere sustentationem sufficientem, quâ vivere possint, donec etiam mater oculos cluserit, fortè etiam hujus apud liberos venerationi eò majori provisurus, condidit testamentum, in quo uxori suæ usumfructum omnium bonorum, quin & pecuniarum liberrimam administrationem ad dies vitæ reliquit, liberis, ut ab omni præensione hereditatis ad interim abstineant, sub pœna exclusionis ab illa obligatis. Queritur, an iste modus condendi, & clausulandi testamentum validus sit, & licitus?

RESOLUTIO.

211 **F**ateor, me in resolutione hujus casûs, quem factum, & juxta voluntatem testatoris executioni datum novi, potiùs cupere doceri, quàm docere. Hoc imprimis habeo pro certo, dictos liberos non posse hoc testamentum dicere nullum, quòd fue-

fuerint in testamento præteriti, & uxor sola
 nomen habeat hæredis, saltem fiduciarii,
 & ad restituendam ipsis hæreditatem gra-
 vati. Nam ex nullo verbo apparet, uxo-
 rem hic fuisse institutam hæredem; potius
 ei censetur usufructus omnium bonorum
 fuisse legatus, ipsis liberis solis pro hærede
 institutis, & dominium proprietatis om-
 nium illorum bonorum pro indiviso haben-
 tibus; cujusmodi legatum Jure saltem an-
 tiquo valuisse, constat ex l. 37. ff. de usu, &
 usufructu per legatum &c. ibi: uxori meæ usum-
 fructum lego bonorum meorum, usquedum filia
 mea annos impleat octodecim. Solum ergò in
 illud recidit difficultas, an etiam hodie-
 no Jure hæreditas liberorum tam univer-
 sali, & illimitato usufructu gravari potue-
 rit? Et videtur dicendum, quòd minimè;
 nam expressè id prohibetur in *Novell. 18.*
cap. 3. his verbis: *Prohibemus autem & illud*
grave existens, & habens quidem aliquam lega-
lem occasionem, in duram tamen incidens crude li-
tatem, & amaritudinem. Novimus enim aliqua
testamenta, secundum quæ morientes, non pater-
nè, nec ut viros oportebat, sed nimis molliter, at-
que remissè fecerunt institutiones uxoribus, siqui-
dem illis omnem reliquerunt suarum rerum usum-
fructum, filiis autem proprietatem nudam. Tunc
post pauca sic statuit: Non licebit igitur de
cetero ulli omnino filios habenti, tale aliquid age-
re,

re, sed modis omnibus eis hujus NB. legitima partis, quam nunc deputavimus, & usumfructum insuper, & proprietatem relinquat. Quantum igitur ad legitimam liberis illis debitam, sentio dispositionem illam non valuisse, cum hæc sine omni onere, ac gravamine relinquenda sit, & si de facto adjiciatur, pro non adjecto habendum, per l. 32. C. de inoff. testam. Quantum verò ad portionem, liberorum legitimam excedentem, valuit omninò, cum circa eam testator pleno Jure possit disponere. Illa etiam clausula, quâ pars non contenta ab hæreditate omninò excluditur, est nullius roboris; quia non est causa exhæredationis ex approbata à Jure. Interim, sicut testatorem ex conscientia pura, & sincera processisse firmiter suppono, ita filios ipsius ob insignem in observanda ultima ejus voluntate pietatem, studiositatemque singulariter laudo, & commendo.

212 Alium modum, quò liberi ad relinquendum matri pro diebus vitæ, omnium bonorum usumfructum indirectè cogi possint, affert Reiffenstuel num. 368. & 458. scilicet, si pater testator dicat., v. g. *Ego filium pro hærede instituo, volens tamen, ut ad dies vite usumfructum totalem relinquat matri; cui dispositioni, si acquiescere velit, volo, ut ei titulò hæredis detur sola legitima*

tima Jure debita, reliquum totum verò tam quoad proprietatem, quàm usumfructum remaneat matri. Ubi hæres necessitatum se videt, vel ad tempus vitæ suæ matris carere Legitimâ sibi debitâ, saltem quoad usumfructum, vel in perpetuum carere tota portione Legitimam excedente, sibi indebita.

Verùm, licèt hic modus à P. Reiffenstuel *citato* dicatur communiter admissus, & in more positus, mihi tamen de validitate omninò est suspectus; quia per illum usumfructum totalem matri relictum certò etiam gravatur legitima filii, neque hoc gravamen ei satis compensatur per spem alterius portionis indebitæ; tùm quòd dubium sit, an filius sit supervicturus matri; tùm quia periculum est, ne mater diu superstes illam portionem simul cum legitima filii consumat. Et licèt filio detur optio statim præripiendi legitimam, hæc ipsa tamen ex amissione reliqui emolumenti sperati ità vilificatur, ut prudenter eligibilis non censeatur, sitque moraliter minor se ipsa.

CASUS II.

Oliverius morbo extremò laborans, carens liberis, facit testamentum, in quo uxorem suam instituit heredem ex assè, adjecto tamen onere,

re, suam testatoris matrem ad dies vite alendi, & si uxor decefferit, hereditatem totam relinquendi liberis sui fratris adhuc viventis. Queritur, an tale testamentum valeat, & liceat?

RESOLUTIO.

21; **T**estamentum istud non valet, neque licet; quia deficientibus liberis, & aliis descendantibus, parentes, vel aliquis eorum superstes, necessario instituendi sunt hæredes, saltem quoad legitimam, ut dictum est. *num. 172.* ubi tamen addidimus probabile esse, quòd si prætereantur parentes, testamentum non sit ipso Jure nullum, sed tantum rescindibile. Neque sufficit, quòd alio modo, sicuti hic per demandationem alimentorum, eis provideatur; quia in *Novell. 115. cap. 3.* dicitur, *nec si per quamlibet donationem, vel legatum, vel fideicommissum, vel alium quemcunque modum eis dederit legibus debitam portionem, testatorem satisfacere;* quod etiam respectu parentum procedere, colligitur ex initio *capitis seq.* ubi Imperator: *Iustum autem perspeximus, & è contrario de liberorum testamentis hæc eadem cum aliqua distinctione (quæ causas exhæredationis concernit) disponere.* Itaque in hoc casu juxta præscriptum *Novellæ cit. cap. 4.* rescissò testamentò, ii succedunt, qui ab intestato ad hæredi-

reditatem Defuncti vocantur, scilicet mater, & frater germanus defuncti, per *Novell. 118. cap. 2.* quibus tamen jure substitutionis in bonis testatoris succedere debent liberi illius fratris; eò quòd, præter hæredis institutionem, nihil in tali testamento mutandum imperet *Novella 115. præallegata.*

CASUS III.

Pompeja vidua conditura testamentum, aperit intentionem suam Confessario, quòd, cum filias suas jam satis adjuverit in vita, eisque ultra dimidiam bonorum suorum partem applicuerit, exigua tamen gratitudinis signa ab eis experta fuerit, imò una ex illis contra voluntatem parentum nupsit ei, à quo fuerit corrupta, & impregnata; quòd, inquam, ob tales circumstantias velit reliquam suam substantiam pro suæ animæ refrigerio Ecclesiis consignare, modò, quem suus Confessarius judicaverit meliorem. Quid iste?

RESOLUTIO.

Confessarius, præsertim, si Religiosus sit, ²¹⁴ se ab hoc salebroso negotio debet omni, quâ potest, modestiâ continere, & subducere, utpote, qui non ad curam temporalium, sed immortalis animæ habendam advenerit, & præsto sit. Causæ hujus sunt plu-

plurimæ, sed præsertim, ne qua avaritiæ labes sibi, subque Ordini, etiam per injuriam maledicentium aspergi possit, neve unius, vel alterius Partis sinister exitus ipsi, velut causæ, vel adjutori valeat imputari. Unde hic præ oculis habenda illa aurea S. Ambrosii lib. 3. de offic. cap. 9. verba: *In causis pecuniariis intervenire non est Sacerdotis, in quibus non potest fieri, quin frequenter ledatur alter, qui vincitur, quoniam intercessoris beneficio se victum arbitratur.* Præsertim verò in tali casu, cujus tam ambigua ob varias circumstantias concurrentes est resolutio, diriget eam ad Virum sæcularem, Legisperitum, & DEUM timentem, cujus consilium in re ista sequatur. Quàm autem difficile sit hic consulere, liquet I. Quia, licet legitima à parentibus adhuc in vita possit assignari, in morte tamen primùm completur, ita ut quantitas legitimæ ex quantitate bonorum testatoris, prout tempore mortis reperitur, metienda sit, arg. l. 6. C. de inoff. testam. proindeque, quamvis prius expensa liberis, possint à parente in legitimam conferri, juxta resoluta à n. 181. non tamen à testamento eam penitus deicere, per dicta num. 178. II. Quia sola ommissio gratitudinis, nisi sit inter causas à Jure expressas, non est ad exhæredationem sufficiens; unde, quòd testatrix exigu

gua

qua gratitudinis signa à suis filiabus fuerit
 experta, non relevat eam ab illarum insti-
 tutione in hæredes. III. Si illa filia con-
 tra voluntatem parentum nupserit suo im-
 prægnatori ante annum 25um suæ ætatis,
 maximè, cum dicti parentes eam volue-
 rint honestis nuptiis aptare, & illa nolue-
 rit; est quidem probabiliter locus exhære-
 dationi, sed causa hæredi probanda in-
 cumbit, quod est onus non leve. IV. De-
 mum Ecclesia non tantum non affectat, sed
 repudiat hæreditates, cum damno libero-
 rum delatas. *Can. si quis 8. 13. q. 2.* (cujus
 verba sumpta sunt ex Augustino *serm. 49. de
 diversis.*) sic habetur: *Si quis irascitur filio suo,
 & moriens exhæredat eum, si viverem, non eum
 placarem? non ei filium reconciliare deberem?
 Quomodo ergò cum filio suo volo, ut habeat pa-
 cem, cujus appeto hæreditatem? Sed planè sic
 faciat, quod sæpe hortatus sum. Unum filium ha-
 bet, putet Christum alterum: duos habet, putet
 Christum tertium; decem habet, Christum unde-
 cimum faciat, & suscipio.* Locus, inquit
 Marchant, notandus contra quosdam ---
 qui non curant de damno hæredum, de
 pace filiorum, & consanguineorum, vel
 de præsentis, aut futura indigentia eorum,
 sed suadent sibi relinqui, aut Ecclesiis suis
 in testamento excessivas sumas, imò hære-
 ditates, & bona, frustratis hæredibus, vel

consanguineis, qui verè bonis illis pro se, & familiis suis indigent, sub titulo, quòd bona DEO offerant, & magis accepta sint, non absimiles illis, de quibus Christus in Evangelio Matth. 15. *Munus, quodcunque est ex me, tibi proderit, &c.* Audiatur etiam S. Antoninus 3. p. tit. 10. cap. 1. §. 2. ubi, si alii, inquit, egerent tota beneditate, quia modica, convenientius est, ut eis relinquat, quàm aliis pauperibus, vel Ecclesiis; cùm & Ecclesia debeat, cùm potest, pauperibus subvenire; quia, quidquid habent Clerici, pauperum est; ad quod citat S. Hieronymum in epist. ad Damasum, relatum Can. Quoniam. 68. 16. q. 1. & confirmat insigni exemplo Augustini in serm. 2. de vita Cleric. relatò Can. ult. 17. q. 4. *Quicumque vult, exheredato filio, heredem facere Ecclesiam, querat alterum, qui suscipiat, non Augustinum; imò, DEO propitio, neminem inveniet. Lege totum capitulum, non te pigebit.*

§. III.

De Accessoriis Testamenti.

Punctum I. *Quenam sint accessoria Testamenti?*

215 **R**ESOL. sunt varia. I. Apertura testamenti. II. Jus deliberandi, & Beneficium Inventarii. III. Petitio, & acquisitio hæredi-

reditatis. IV. Repudiatio, & renuntiatio hæreditatis. V. Jus accrescendi. VI. Jus transmittendi hæreditatem. VII. Executio testamenti. De his breviter.

Punctum II. *Quo fine, & quo modo fit apertura testamenti?*

RESOL. I. *Apertura testamenti scripti, 216* vel saltem, etsi nuncupativum sit, pro meliori notitia in scripturam redacti, post mortem testatoris ideo facienda est, ut per eam patefiat, quisnam sit institutus hæres, & quid, ac quantum ei, quibusque sub conditionibus fuerit in testamento relictum; qualia porro sint legata &c. *l. ult. Cod. testamenta quemadmodum aperiuntur.*

RESOL. II. *Ista apertura potest fieri du- 217*plici modo, scilicet *privatim, & solemniter.* Privatim contingit, quando ad hæredis, vel aliorum interesse habentium instantiam, coram aliquibus honestis viris aperiuntur tabulæ testamentariæ, seu scriptura testamenti. Solemniter, quando coram Judice competente, convocatis hæredibus, & omnibus, quorum interest, etiam testibus ad revidenda sua sigilla, & subscriptiones, codex testamenti referatur.

Punctum III. *Quid, & cujus effectus sint Jus deliberandi, & Beneficium Inventarii?*

RESOL. I. *Jus deliberandi est facultas le- 218*ge concessa hæredi, ut possit, priusquam hæ-

hæreditatem adeat, eam explorare, quid importet, quantaque commoda vel incommoda. Hos jus, urgentibus legatariis vel creditoribus hæreditariis aditionem hæreditatis, non nisi ad spatium unius anni à Principe, vel ad novem menses à Principe inferiore concedi potest. *l. fin. C. de jur. delib.* At si nemo urgeat aditionem hæreditatis, potest eam hæres differre usque ad 30. annos, per *l. 9. C. d. t.*

- 219 RESOL. II. *Inventarium* (prout definit Glossa in §. *si verò absunt, auth. de hæredit. & Falcid. coll. 1.*) est scriptura in qua res inventæ in hæreditate defuncti describuntur, sive ab hærede ipso, sive à Notario. Debet autem inchoari intra 30. dies post apertas tabulas, & notitiam habitam delatæ sibi hæreditatis; & absolvi intra alios 60. dies, si hæreditas sit præsens: vel intra annum, si nimis remota sit ab hæredis domicilio. *l. fin. C. de jure delib.* Effectus ejus sunt
 I. Quòd sit immunis ab omni periculo adeundæ hæreditatis, possitque illam absque ullo suo damno iterum repudiare, nec indigeat jure deliberandi, an velit hæreditatem adire nec ne, cùm etiam adeundo securus sit, dummodo cum Beneficio Inventarii adeat. II. Quòd non teneatur creditoribus ultra vires hæreditatis solvere. III. Quòd

Quod possit contra legatarios uti beneficio legis falcidiae.

Punctum IV. *Quid sit hereditatis petitio, & quid acquisitio?*

RESOL. I. *Hereditatis petitio est actio,*²²⁰ quâ quis hereditatem vel totam, vel pro parte petit, seu vindicat ab eo, qui illam pro herede, aut pro possessore possidet. l. 9. ff. de heredit. petit. Unde hæc actio datur I. Contra eum, qui possidet pro herede, hoc est, qui revera hæres non est, sed tamen hæres haberi vult, & quâ talis possidet. II. Contra eum, qui possidet pro Possessore, seu qui aliam causam suæ possessionis reddere nequit, quàm, quia possideo, l. 11. & 12. ff. eod. Hanc eandem actionem, præter actionem ex testamento, & actionem familie erciscunde, competere etiam hæredibus necessariis ad petendam legitimam, probat Haunoldus tr. 6. num. 539.

RESOL. II. *Acquisitio hereditatis pro di-*²²¹versitate heredum est diversa. Hæres necessarius, & suus à momento demortui patris, citra factum hominis, est ipso Jure hæres; hodie tamen ex benignitate Prætoris habet licentiam ab hereditate jam delata abstinendi, per §. 2. Inst. de hered. qual. & diff. Hæres voluntarius & extraneus non aliter acquirit hereditatem, quàm eandem
ade-

adeundò ; quod fit verbis, vel factò, dum se tanquam hæredem gerit.

222 RESOL. III. Aditio hæreditatis hos parit effectus, quòd I. nisi adiens sit pupillus, vel minor, ei amplius pœnitere, aut hæreditatem repudiare (nisi confecto Inventario) non liceat, per §. 5. *Instit. eod.* II. Quòd acquirat jus & dominium omnium rerum hæreditariarum, quas habuit Defunctus. III. Quòd contrahat obligationem solvendi omnia debita, & obligationes Defuncti. IV. Quòd teneatur solvere legata, & fideicommissa, salvo tamen jure detrahendi falcidiam, & Trebellianicam.

Punctum V. *Quid sint, & operentur repudiatio, & renuntiatio hæreditatis?*

223 RESOL. I. *Repudiatio hæreditatis* nihil aliud est, quàm ejus jam delatæ recusatio, aut rejectio ; unde supponit potentiam statim adeundi, si hæredi placeret. Potest autem repudiare hæreditatem, quisquis potest acquirere, per l. 18. ff. *de acquir. hered.* qui verò semel illam adiit, nequit amplius repudiare, ut dictum est, nisi sit hæres suus, qui repudiare eam potest, quamdiu alienata non est, l. 6. C. *de repud. hered.*

224 RESOL. II. *Renuntiatio hæreditatis* est cessio juris, quod quis ad hæreditatem habet, vel habere potest ; intellige, in futurum. Ubi notandum est I. Nihil repugnare, quin ali-

aliquis renuntiet, præsertim juratò, hæreditati paternæ, aut maternæ; sicut enim potest eam repudiare, ex dictis *num. 223.* ità & illi renuntiare. Interim renuntians hæreditati, non eo ipso censeretur renuntiare legitimæ; quia legitima formaliter non est pars hæreditatis, sed bonorum, quæ supersunt deducto ære alieno, *l. 8. §. 9. de inoff. testam.* Multò minùs censeretur cedere juri ad alimenta in casu necessitatis, cùm his renuntiare nè quidem possit, *l. 8. ff. de transact.* II. Etsi filius vel filia, accepto patrimonio, vel dote, renuntiaret legitimæ, per hoc non noceret suis liberis, nisi expressè etiam pro his renuntiasset; siquidem hi, mortuo patre vel matre, succedunt jure proprio avo vel aviæ. *Reiffenstuel n. 546.* III. Renuntiatio hæreditatis in favorem alterius, si fiat in genere, valet; si verò fiat in specie circa hæreditatem hominis determinati adhuc viventis, & sinè ejus consensu, non valet, ut tenent omnes, textu claro *l. fin. C. de Pactis*; ubi etiam ratio adjicitur: quia *hujusmodi pactiones odiosæ videntur, & plenæ tristissimi exitus, ac contra bonos mores sunt.*

Punctum VI. *Quid sit, & quibus competat Jus accrescendi, & hæreditatem transmittendi?*

RE-

225 RESOL. I. *Jus accrescendi* hic est facultas, quā alicui jam habenti aliquid de hæreditate, accrescit alia hæreditatis portio, ex certa causa vacans. Itā Reiffenstuel num. 555. Datur autem I. Quando testator unicum instituit hæredem in re certa, nihil disponens de reliqua parte; quia tunc tota hæreditas accrescit hæredi instituto. *l. 1. §. 4. ff. de hered. instit.* II. Quando hæres in re particulari institutus, habet cohæredem universalem; tunc enim huic, etsi in certa solūm quota instituto, omnia accrescunt, *l. 19. Cod. eod.* III. Quando ex pluribus hæredibus unus adit suam partem, alter verò repudiat, vel alio modo in ejus persona deficit successio; tunc enim istius portio accrescit adeunti, *l. 9. ff. de suis, & legit. hered.*

226 RESOL. II. *Jus transmissionis* est jus, quod competit hæredi ad hæreditatem morte sua in hæredes proprios transferendam. Istud jus regulariter, & per se loquendo, hæredi non competit, nisi post aditam hæreditatem, per clarum textum in *l. un. C. de caducis toll. & l. 4. Cod. Qui admitti ad bonorum possessionem possint.* Exceptio est I. in hærede suo, qui cum absque ulla aditione, vel acceptatione sit ipso jure hæres, juxta dicta num. 221. & dominus bonorum hæreditariorum, *l. 11. ff. de liber. & posthum.* ut pote fictio-

fictione juris eadem persona cum defuncto; si decedat, transmittit hæreditatem ad quoscunque hæredes, sive suos, sive extraneos, *jure suitatis*. II. In hærede vel suo, vel emancipato, qui patri, vel matri, vel alteri ex ascendentibus in gradu proximo successit, sive ex testamento, sive ab intestato; hic enim, si nec aditâ, nec repudiata hæreditate moriatur, transmittit hæreditatem ad suos descendentes, *jure sanguinis*, sed non ad alios extraneos hæredes, quia hoc soli hæredi suo conceditur. *l. un. Cod. de his, qui ante apertas tab.* III. In hærede deliberante, seu qui sciens sibi delatam hæreditatem, & de ea adeunda deliberans, intra tempus ad deliberandum concessum moritur; nam & iste hæreditatem ad hæredes quoscunque transmittit, *jure deliberandi*, sic tamen, ut hæredibus transmissariis non plus temporis, quàm fuerit residuum defuncto, ad deliberandum concedatur. *l. 19. Cod. de jure delib.* Porro quòd hæres transmissarius etiam hæredi substituto anteferendus sit, jam diximus supra *num. 201.*

Punctum VII. *Qualiter facienda sit executio testamenti, & quid de Executoribus?*

RESOL. I. Executio testamenti tam 227
quoad modum, quàm quoad tempus, conformanda est voluntati testatoris justæ; hæc enim in omnibus principaliter observan-

vanda, & pro lege habenda. *l. 120. de V. S. & Novell. 22. cap. 2.* Quòd si testator in genere solùm disposuerit, v.g. ut hæreditas, vel legata dividantur in pauperes, vel ad pias causas, recurritur ad præsumptam testatoris voluntatem. Sic in legato pauperibus relicto præferendi sunt pauperes consanguinei extraneis; magis egeni minùs egenis; pauperes illius loci, ubi testator defunctus est, alienigenis, nisi aliud tuadeant circumstantiæ. König *ad tit. de testam. n. 60.* Imò etiam sibi, si verè pauper sit, poterit Executor aliquam partem discretè applicare; nisi, ut limitant Menochius & Sanchez apud Reiffenstuel *num. 803.* contraria voluntas testatoris præsumi possit, veluti in casu, quò is bene perspectam habuit Executoris paupertatem, nec ullam tamen ipsius mentionem fecit. Similiter si quis in genere Ecclesiam hæredem instituerit, sintque plures in eadem civitate, vel vicinia, præsumitur cogitasse de Ecclesia sua Parochiali, vel in qua solitus est frequentare Sacramenta, vel in qua elegit sepulturam, vel eam, quæ est indigentior. His omnibus paribus, ad alias conjecturas, & denique ad decisionem Ordinarii deveniendum est. Quo ad tempus Executionis verò, *pro legatis piis per Novell. 131. cap. 12.* determinati sunt sex menses ab insinuatione testamenti numeran-

ran-

randi: pro cæteris conceditur ad summum annus, intra quem si legata, post Judicis admonitionem, non præstentur ab hærede, perditur ab eo hæreditas (salvâ tamen legitimâ, si sit hæres necessarius) juxta *Novell. 1. cap. 1. §. 1.* & inde desumptam *auth. hoc amplius, Cod. de fideicommiss.*

RESOL. II. Ubi constat de determina-²¹⁸ta voluntate testatoris ad certas pias causas, ea regulariter neque ab Executore, ut caveatur *cap. 3. §. 17. de testam.* neque ab Episcopo in aliud opus, etiam evidenter melius, potest commutari, ob *Clem. quia contingit, 2. de relig. domib.* Imò vigore Concilii Tridentini *Sess. 22. cap. 6. de Reform.* neque ab Apostolica Sede debet fieri commutatio, nisi ex justa & necessaria causa. Si tamen voluntas testatoris commodè eo modo, quo voluit, impleri non possit, tunc possunt & debent Episcopi, cum consensu tamen hæredis & Executoris deputati, relicta ad aliam causam piam convertere, juxta rationabiliter præsumptam testatoris voluntatem. *arg. cit. cap. 3. de testam.* Hoc etiam eximii Theologi extendunt ad casum, quò emergente causa rationabili, non datur recursus ad Sedem Apostolicam; vel si talis circumstantia superveniat, quam si prævidisset testator, verosimiliter disposuisset aliter,

ter, tunc enim commutationem indulgent
Episcopi.

229 RESOL. III. Executores ultimarum vo-
luntatum sunt varii, alii *Legitimi*, alii *Te-
stamentarii*, alii *Dativi*. Legitimi dicuntur,
qui dantur ab ipsa lege: Testamentarii,
qui in testamento designantur à testatore:
Dativi, qui dantur à Judice, vel Magistra-
tu, casu quo in testamento constitutus no-
lit, aut non possit munus exequendi acci-
pere. Hi rursus subdividuntur in *univer-
sales*, quando nullus hæres in particulari
persona institutus est, sed anima defun-
cti, ad quam voluntatem exequendam ali-
quis nominatur: & *particulares*, quando
aliquis est institutus hæres in particulari,
& constituitur aliquis, qui cætera, quæ in
testamento ordinata sunt, mandet execu-
tioni. Porro Executores ultimarum vo-
luntatum esse possunt quicumque ratione
utentes, etiam minores, dummodo
annum 17. in Procuratore ad negotia re-
quisitum, excefferint, Glossa in *cap. 2. de
testam. in 6.* Etiam foeminae, ut colligitur
ex *cap. 3. eod.* & tenet Covarruvias cum
communi. Non tantum Laici, sed etiam
Clerici, & Religiosi, ob claram Juris di-
spositionem, *cap. 2. de testam. in 6.* & *Clement.
un. eod.* soli excipiendi sunt Fratres Mino-
res, quibus id interdictum per *Clement.*

Exi-

Exivi. §. Verùm etiam. de V. S. ubi tamen consilium executionis dare, eisdem expressè conceditur. An verò alii Religiosi sine licentia sui Superioris se validè ad executionem testamenti intromittant, lis est inter Doctores, quibus decisionem non invidemus.

CAPUT III.

De Testamentis Privilegiatis,
& cæteris ultimis Voluntatibus.

§. I.

Expositio Doctrinæ Christianæ.

Punctum I. *Quotuplicia sint testamenta privilegiata, seu non solemnia?*

RESOL. Sunt septemplicia. I. Testa-²³⁰mentum ad pias causas. II. Oblatum Principi. III. Conditum apud Acta. IV. Testamentum Parentum inter liberos. V. Testamentum militum. VI. Testamentum rusticorum. VII. Tempore pestis confectum.

Punctum II. *Quid, & qualiter privilegiatum sit testamentum ad pias causas?*